Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
YVES BOT
prezentate la 1 martie 2016 [1]

Cauza C-43/15 P

BSH Bosch und Siemens Hausgeräte GmbH
împotriva

Oficiului pentru Armonizare în cadrul Pieței Interne (mărci, desene și modele industriale) (OAPI)

„Recurs — Marcă comunitară — Procedură de opoziție — Refuz parțial de înregistrare — Norme de procedură privind introducerea unei căi de atac având ca obiect revizuirea unei decizii a diviziei de opoziție — Cale de atac introdusă cu titlu principal de reclamantă în conformitate cu articolele 58-64 din Regulamentul (CE) nr. 207/2009 — Cale de atac introdusă cu titlu incident de persoana care a formulat opoziția în cadrul memoriului său în răspuns în temeiul articolului 8 alineatul (3) din Regulamentul (CE) nr. 216/96 — Admisibilitatea căii de atac incidente — Domeniul de aplicare al articolului 8 alineatul (3) din Regulamentul nr. 216/96 — Lipsa unor garanții procedurale — Încălcarea dreptului de a fi ascultat și a principiului contradictorialității — Încălcarea autorității de lucru judecat — Atribuțiile instanței — Motiv de ordine publică ce trebuie invocat din oficiu de instanța Uniunii”

I – Introducere

1. Prezentul recurs se înscrie în cadrul unei proceduri de opoziție formulată de LG Electronics Inc. [2], referitoare la cererea de înregistrare a mărcii comunitare „compressor technology” introdusă la Oficiul pentru Armonizare în cadrul Pieței Interne (mărci, desene și modele industriale) (OAPI) de BSH Bosch und Siemens Hausgeräte GmbH [3]. Acesta are ca obiect anularea Hotărârii Tribunalului Uniunii Europene din 4 decembrie 2014, BSH/OAPI – LG Electronics (compressor technology) [4].

2. Acest recurs este structurat pe două aspecte.

3. Pe de o parte, ar trebui să permită încă o dată Curții să precizeze cazurile în care instanța Uniunii este obligată ca, pentru a-și îndeplini misiunea de instanță de control al legalității, să invoce din oficiu un motiv de drept.

1 — Limba originală: franceza.
2 — Denumită în continuare „LG” sau „persoana care a formulat opoziția”.
3 — Denumită în continuare „BSH” sau „reclamanta”.
4 — T-595/13, EU:T:2014:1023, denumită în continuare „hotărârea atacată”.

4. Pe de altă parte, ar trebui să permită Curții să se pronunțe cu privire la arhitectura și la exercitarea căilor de atac inițiate la OAPI și având ca obiect revizuirea unor decizii ale diviziilor de opoziție. În special, Curtea va trebui să definească domeniul de aplicare și modalitățile de aplicare ale articolului 8 alineatul (3) din Regulamentul (CE) nr. 216/96 al Comisiei din 5 februarie 1996 de stabilire a regulamentului de procedură al camerelor de recurs ale Oficiului pentru Armonizare în cadrul Pieței Interne (mărci și desene și modele industriale)[5].

5. Această dispoziție prevede următoarele:

„În procedurile *inter partes*, pârâtul poate formula, în răspunsul său, o concluzie privind anularea sau modificarea deciziei contestate cu privire la un aspect neprezentat la recurs. Respectivele concluzii încetează să aibă efect în cazul în care partea reclamantă întrerupe procedurile.”

6. În prezenta cauză, BSH a introdus, în temeiul articolelor 58-64 din Regulamentul (CE) nr. 207/2009 al Consiliului din 26 februarie 2009 privind marca comunitară[6], o cale de atac având ca obiect revizuirea deciziei diviziei de opoziție cu privire la o listă foarte scurtă de produse, iar LG a formulat o cale de atac incidentă având ca obiect revizuirea acestei decizii cu privire la o listă mult mai importantă de produse, prin intermediul observațiilor sale în răspuns depuse în temeiul articolului 8 alineatul (3) din Regulamentul nr. 216/96.

7. Prin decizia din 5 septembrie 2013[7], Camera întâi de recurs a OAPI (denumită în continuare „camera de recurs”) a respins calea de atac a BSH și a admis în parte cererea LG.

8. Legalitatea acestei decizii este în discuție în prezenta cauză.

9. În timp ce acțiunea în anulare introdusă la Tribunal avea ca obiect numai aprecierea pe fond a riscului de confuzie între semnele în conflict în scopul înregistrării mărcii „compressor technology”, recursul declarat la Curte ridică două probleme de contencios, referitoare, pe de o parte, la atribuțiile instanței și, pe de altă parte, la existența și la legalitatea unei căi de atac.

10. În ceea ce privește atribuțiile instanței, propunem Curții să anuleze hotărârea atacată, dar nu în temeiul motivelor invocate de BH în fața Curții, ci din cauză că Tribunalul a omis să invoce din oficiu două motive de ordine publică, întemeiate, primul, pe necompetența camerei de recurs de a revizui decizia diviziei de opoziție pentru alte produse decât cele vizate de reclamantă în calea de atac principală și, în al doilea rând, pe încălcarea, în cadrul acestei proceduri, a dreptului de a fi ascultat al acesteia din urmă.

11. În măsura în care aceste două motive au făcut obiectul unei dezbateri în contradictoriu în fața Curții, vom propunem acesteia să le invoce din oficiu și să se pronunțe ea însăși asupra litigiului.

12. În acest cadru, Curtea va fi obligată să stabilească în special dacă, având în vedere atât normele prevăzute la articolele 58-64 din Regulamentul nr. 207/2009, cât și garanțiile procedurale consacrate în Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”), articolul 8 alineatul (3) din Regulamentul nr. 216/96 are efectiv ca obiect să instituie o cale de atac paralelă cu cea prevăzută în cadrul Regulamentului nr. 207/2009.

5 — JO L 28, p. 11, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 221, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 2082/2004 al Comisiei din 6 decembrie 2004 (JO L 360, p. 8, Ediție specială, 17/vol. 2, p. 64, denumit în continuare „Regulamentul nr. 216/96”).

6 — JO L 78, p. 1.

7 — Decizia din cauza R 1176/2012-1, astfel cum a fost modificată prin decizia rectificativă din 3 decembrie 2013, denumită în continuare „decizia în litigiu”.

13. Curtea va fi astfel chemată să pună capăt incertitudinii juridice actuale determinate de lipsa de uniformitate a abordărilor susținute de diferitele camere de recurs ale OAPI și de diferitele camere ale Tribunalului în ceea ce privește interpretarea unei astfel de dispoziții.

14. În prezentele concluzii vom explica motivele pentru care articolul 8 alineatul (3) din Regulamentul nr. 216/96 nu poate, în mod evident, să aibă vocația de a oferi o cale de atac independentă de cea prevăzută la articolul 58 și următoarele din Regulamentul nr. 207/2009. În consecință, vom susține că, acceptând și admițând o cale de atac a cărei inadmisibilitate era vădită, camera de recurs nu avea competența de a revizui decizia diviziei de opoziție privind alte produse decât cele vizate în cadrul căii de atac principale și că a depășit limitele competenței sale.

15. În subsidiar, vom explica de asemenea că aceasta a încălcat dreptul la apărare al BSH întrucât nu i-a permis să își depună observațiile ca urmare a căii de atac incidente introduse de LG.

16. În consecință, vom propune Curții să anuleze decizia în litigiu și să oblige OAPI la plata cheltuielilor de judecată efectuate în cadrul procedurilor în fața celor două instanțe.

II – Cadrul juridic al Uniunii

A – *Regulamentul nr. 207/2009*

17. Regulamentul (CE) nr. 40/94 al Consiliului din 20 decembrie 1993 privind marca comunitară [8] a fost abrogat și înlocuit prin Regulamentul nr. 207/2009, intrat în vigoare la 13 aprilie 2009. Cu toate acestea, ținând seama de data introducerii cererii de înregistrare în cauză, în speță 24 noiembrie 2008, care este determinantă pentru identificarea dreptului material aplicabil, prezentul litigiu este reglementat, pe de o parte, de dispozițiile procedurale ale Regulamentului nr. 207/2009 și, pe de altă parte, de dispozițiile materiale ale Regulamentului nr. 40/94.

18. Articolul 8 din Regulamentul nr. 40/94, intitulat „Motive relative de refuz”, a cărui redactare a fost reluată fără modificări de Regulamentul nr. 207/2009, prevedea la alineatul (1):

„La opoziția titularului unei mărci anterioare, se respinge înregistrarea mărcii solicitate atunci când:

[…]

(b) din cauza identității sau asemănării sale cu marca anterioară și din cauza identității sau asemănării produselor sau serviciilor pe care le desemnează cele două mărci, există un risc de confuzie în percepția publicului de pe teritoriul în care este protejată marca anterioară; riscul de confuzie presupune riscul de asociere cu marca anterioară.”

19. Articolul 59 din Regulamentul nr. 207/2009, intitulat „Persoane îndreptățite să introducă o cale de atac și să se constituie părți la procedură”, face parte din titlul VII din acesta, intitulat „Căi de atac”. Potrivit acestui articol:

„Orice parte la o procedură care a condus la o decizie poate introduce o cale de atac împotriva respectivei decizii, atât timp cât aceasta din urmă nu a fost pronunțată în favoarea sa […]”

8 — JO 1994, L 11, p. 1, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 146.

20. Articolul 60 din acest regulament, intitulat „Termen și formă”, care face parte din același titlu VII, prevede:

„Calea de atac trebuie formulată în scris și depusă la [OAPI] în termen de două luni de la data notificării deciziei. Calea de atac se consideră ca fiind înaintată numai după achitarea taxei pentru calea de atac […]”

21. Articolul 63 din regulamentul menționat, intitulat „Examinarea căii de atac”, prevede la alineatul (2):

„În cursul examinării căii de atac, camera de recurs invită părțile, ori de câte ori este necesar, să-și prezinte, în termenul alocat, observațiile referitoare la notificările pe care aceasta le-a adresat sau la comunicările prezentate de celelalte părți”.

22. Articolul 64 din Regulamentul nr. 207/2009, intitulat „Decizia privind calea de atac”, prevede la alineatul (1):

„În urma examenului de fond asupra căii de atac, camera de recurs se pronunță asupra acesteia. Aceasta poate fie să exercite competențele organului care a pronunțat decizia atacată, fie să retrimită cauza spre soluționare organului în cauză […]”.

23. În plus, potrivit articolului 75 a doua teză din acest regulament, deciziile OAPI „nu se pot întemeia decât pe motive sau dovezi asupra cărora părțile interesate au avut posibilitatea de a formula observații”.

24. În sfârșit, articolul 76 din regulamentul menționat, intitulat „Examinarea din oficiu a faptelor”, prevede la alineatul (1):

„În cursul procedurii, [OAPI] procedează la examinarea din oficiu a faptelor; cu toate acestea, în cazul unei proceduri privind motivele relative de respingere a înregistrării, examinarea este limitată la motivele invocate și la cererile introduse de părți.”

B – *Regulamentul (CE) nr. 2868/95*

25. În conformitate cu al cincilea și cu al șaselea considerent, Regulamentul (CE) nr. 2868/95 al Comisiei din 13 decembrie 1995 de punere în aplicare a Regulamentului (CE) nr. 40/94 al Consiliului privind marca comunitară [9] instituie normele necesare punerii în aplicare a dispozițiilor Regulamentului nr. 207/2009 pentru a asigura buna desfășurare a procedurilor la OAPI.

26. Astfel, în ceea ce privește normele de procedură, acesta completează, în titlul X, normele privind introducerea și examinarea unei căi de atac.

27. Norma 49 din Regulamentul nr. 2868/95, intitulată „Respingerea căii de atac ca inadmisibilă”, precizează următoarele:„(1) În cazul în care calea de atac nu îndeplinește nici condițiile prevăzute la articolele [58-60 din Regulamentul nr. 207/2009], nici pe cele enunțate la alineatul (1) litera (c) și alineatul (2) din norma 48 [referitor la conținutul cererii de introducere a căii de atac], camera de recurs o respinge ca fiind inadmisibilă […]

[…]

9 — JO L 303, p. 1, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 189.

(3) În cazul în care taxa pentru calea de atac este achitată după expirarea termenului căii de atac prevăzut la articolul [60 din Regulamentul nr. 207/2009], calea de atac se consideră a nu fi fost înaintată […]”

C – *Regulamentul nr. 216/96*

28. Regulamentul nr. 216/96 prevede, la articolul 8, intitulat „Procedura”, următoarele:

„[…]

(2) În procedurile *inter partes* și fără a aduce atingere articolului [63 alineatul (2) din Regulamentul nr. 207/2009], declarația care prezintă motivele recursului și răspunsul la aceasta pot fi completate cu o replică a părții reclamante, depusă în termen de două luni de la notificarea răspunsului, și un răspuns al pârâtului, depus în termen de două luni de la notificarea replicii.

(3) În procedurile *inter partes*, pârâtul poate formula, în răspunsul său, o concluzie privind anularea sau modificarea deciziei contestate cu privire la un aspect neprezentat la recurs. Respectivele concluzii încetează să aibă efect în cazul în care partea reclamantă întrerupe procedurile.”

III – Istoricul cauzei

29. Prin decizia din 3 mai 2012, divizia de opoziție a respins în parte cererea de înregistrare a mărcii comunitare „compressor technology” formulată de BSH. Astfel, aceasta a statuat că există un risc de confuzie cu marca anterioară „KOMPRESSOR”, deținută de LG, pentru o parte dintre produsele revendicate, care fac parte din clasele 7, 9 și 11 în sensul Aranjamentului de la Nisa [10], printre care se numără dispozitivele electrice pentru curățare de uz menajer, inclusiv aspiratoarele și aspiratoarele de deșeuri uscate și umede [11].

30. Pentru celelalte produse revendicate din clasele 7, 9 și 11, divizia de opoziție a respins opoziția formulată de LG pentru motivul că nu există un risc de confuzie.

31. Decizia menționată a fost comunicată părților la data de 3 mai 2012.

32. BSH a introdus împotriva acesteia o cale de atac în anulare la data de 26 iunie 2012, prin completarea formularului pentru introducerea unei căi de atac prevăzut în acest scop, și a depus memoriul care expune motivele căii sale de atac la data de 3 septembrie 2012. BSH a solicitat revizuirea deciziei diviziei de opoziție în privința dispozitivelor electrice pentru curățare de uz menajer, inclusiv aspiratoarele și aspiratoarele de deșeuri uscate și umede din clasa 7, celelalte produse nefiind vizate.

10 — Aranjamentul de la Nisa privind clasificarea internațională a produselor și serviciilor în vederea înregistrării mărcilor din 15 iunie 1957, cu revizuirile și modificările ulterioare.

11 — A se vedea lista completă a produselor vizate la punctul 3 din hotărârea atacată.

33. În consecință, la data de 31 octombrie 2012, printr-un act unic intitulat „Observații în răspuns”, LG, pe de o parte, a depus observațiile sale ca răspuns la argumentele invocate de BSH în susținerea căii de atac formulate și, pe de altă parte, a solicitat revizuirea deciziei diviziei de opoziție astfel încât cererea de înregistrare a mărcii „compressor technology” să fie respinsă într-o măsură mai mare. În special, LG a susținut că, contrar deciziei pronunțate de divizia de opoziție, există un risc de confuzie cu următoarele produse:

— clasa 7: dispozitive electrice de evacuare a deșeurilor, respectiv mărunțitoare și prese pentru deșeuri;

— clasa 9: cântare de baie; aparate electrice de sudură a foliilor; telecomenzi și aparate de semnalizare și comandă (electrice/electronice) pentru mașini și aparate de uz menajer și pentru bucătărie; suporturi de date care pot fi citite de calculator înregistrate sau neînregistrate, pentru echipamente de uz casnic; distribuitoare electrice de băuturi sau mâncăruri, distribuitoare automate; piese cuprinse în clasa 9 pentru toate produsele menționate anterior.

Piese cuprinse în clasa 9 pentru aparate și instrumente electrice, în măsura in care sunt incluse în clasa 9, și anume fiare de călcat electrice; cântare de bucătărie;

— clasa 11: lămpi cu infraroșu (nu de uz medical); perne electrice (nu de uz medical), pături electrice (nu de uz medical); dozatoare mecanice (aparate cu robinet) pentru dozarea de băuturi răcite pentru utilizarea în combinație cu aparate de refrigerare pentru băuturi.

34. Prin scrisoarea din 8 noiembrie 2012, intitulată „Comunicarea observațiilor”, OAPI a comunicat BSH „observațiile” depuse de LG, indicându-i că procedura scrisă a fost închisă, că, în consecință, observațiile anexate sunt comunicate numai cu titlu informativ, că dosarul va fi transmis camerei de recurs în timp util și că aceasta va decide asupra cauzei.

35. La punctul 13 din decizia în litigiu, camera de recurs a declarat admisibilă calea de atac introdusă de BSH întrucât a fost introdusă în conformitate cu articolele 58-60 din Regulamentul nr. 207/2009 și cu norma 48 din Regulamentul nr. 2868/95.

36. La punctul 14 din decizia în litigiu, în cadrul examinării întinderii căii de atac, camera de recurs a arătat că LG a formulat, în cadrul observațiilor în răspuns la memoriul de prezentare a motivelor căii de atac al BSH, o cale de atac „accesorie” („ancillary appeal”), în conformitate cu articolul 8 alineatul (3) din Regulamentul nr. 216/96, prin care solicita revizuirea deciziei diviziei de opoziție în ceea ce privește produsele sus-menționate din clasele 7, 9 și 11.

37. În urma examinării, camera de recurs a respins calea de atac formulată de BSH și a admis în parte calea de atac incidentă formulată de LG.

38. În consecință, BSH a formulat o acțiune în anulare la Tribunal, invocând un motiv unic, întemeiat pe încălcarea de către camera de recurs a articolului 8 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 207/2009, referitor la aprecierea riscului de confuzie a semnelor în conflict.

39. Tribunalul a respins această acțiune.

IV – Concluziile părților în fața Curții

40. Prin recursul formulat, BSH solicită Curții anularea hotărârii atacate, precum și a deciziei în litigiu și, în subsidiar, trimiterea cauzei spre rejudecare la Tribunal și obligarea OAPI la plata cheltuielilor de judecată aferente procedurilor în fața celor două instanțe.

41. OAPI solicită respingerea recursului și obligarea BSH la plata cheltuielilor de judecată.

V – Cu privire la recurs

42. În susținerea recursului, BSH invocă două motive.

43. Primul motiv este invocat pentru prima dată în fața Curții. Acesta este întemeiat pe încălcarea de către OAPI a articolului 60 din Regulamentul nr. 207/2009, care prevede normele de procedură aplicabile introducerii unei căi de atac la camerele de recurs ale OAPI. Astfel, BSH susține că era inadmisibilă calea de atac incidentă introdusă de LG întrucât nu respecta niciuna dintre condițiile referitoare la termen și la formă impuse la articolul respectiv.

44. Al doilea motiv este întemeiat pe încălcarea articolului 8 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 40/94 în cadrul aprecierii riscului de confuzie între semnele „compressor technology” și „KOMPRESSOR”.

45. Credem că nu este necesar, în această etapă, să se aprecieze dacă decizia în litigiu este afectată de viciile menționate de BSH în recursul formulat. Astfel, apreciem de la bun început că hotărârea atacată trebuie anulată pentru motivul că Tribunalul a omis să invoce din oficiu faptul că decizia în litigiu a fost adoptată de o autoritate necompetentă, cu încălcarea dreptului la apărare al reclamantei.

46. Astfel, considerăm vădit inadmisibilă calea de atac incidentă introdusă de persoana care a formulat opoziția, așa încât camera de recurs nu avea competența de a revizui decizia diviziei de opoziție în ceea ce privește produsele vizate în cadrul acestei căi de atac.

47. În plus, constatăm că decizia diviziei de opoziție a fost reformată de camera de recurs, care a admis astfel pretențiile persoanei care a formulat opoziția, fără să fi oferit în prealabil BSH posibilitatea de a-și prezenta în mod util punctul de vedere, încălcând astfel dreptul la apărare al acesteia din urmă.

48. Or, necompetența și încălcarea normelor fundamentale de procedură constituie motive de ordine publică ce pot sau trebuie să fie invocate din oficiu de instanța Uniunii atunci când părțile omit să o facă.

49. Din normele care reglementează procedura în fața instanțelor Uniunii, în special articolul 21 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene și articolul 177 din Regulamentul de procedură al Tribunalului, rezultă că litigiul este determinat și delimitat de părți. Prin urmare, instanța Uniunii nu poate, în principiu, depăși pretențiile părților care îi sunt prezentate în cadrul capetelor de cerere formulate și trebuie de asemenea să se pronunțe cu privire la pretențiile respective în cadrul elementelor de fapt și de drept expuse de părți.

50. Cu toate acestea, rolul instanței Uniunii nu este pasiv. În cadrul contenciosului mărcii comunitare, controlul jurisdicțional exercitat de aceasta nu se limitează la o simplă reiterare a unui control efectuat anterior de camera de recurs a OAPI [12]. Rolul său nu se limitează nici la aprecierea meritelor pozițiilor fiecăreia dintre părțile în litigiu, limitându-se în mod strict la motivele și la argumentele invocate de acestea. Astfel, instanța Uniunii nu are doar funcția de arbitru. Aceasta trebuie de asemenea să asigure respectarea dreptului Uniunii și în special garanțiile fundamentale consacrate în cartă.

51. Normele privind procedura la fiecare instanță a Uniunii, precum și jurisprudența au determinat, așadar, mai multe ipoteze în care instanța uniunii, în vederea îndeplinirii misiunii sale de instanță de control al legalității, dispune de competența de a invoca din oficiu un motiv de drept.

12 — Hotărârea OAPI/Kaul (C-29/05 P, EU:C:2007:162, punctul 55).

52. Astfel, în temeiul regulamentului său de procedură, Tribunalul poate invoca din oficiu necompetența sa vădită pentru a judeca o acțiune sau caracterul vădit inadmisibil al acesteia ori, dacă este cazul, lipsa vădită de temei juridic [13]. De asemenea, aceasta poate invoca din oficiu cauzele de inadmisibilitate de ordine publică [14], și anume încălcările unei condiții esențiale de admisibilitate a unei acțiuni precum existența unui act atacabil [15], calitatea procesuală activă [16] sau respectarea termenelor de procedură [17].

53. În plus, Curtea a stabilit o distincție între, pe de o parte, motivele privind legalitatea pe fond a actului atacat, care se referă la încălcarea unei norme de drept privind aplicarea Tratatului FUE și care pot fi examinate de instanța Uniunii numai dacă au fost invocate de părți, și, pe de altă parte, motivele care pun în discuție legalitatea externă a actului atacat, care se referă la încălcarea unor norme fundamentale de procedură, sunt de ordine publică și trebuie invocate din oficiu de instanța Uniunii [18]. În această ultimă ipoteză, neregularitățile care afectează forma actului sau procedura urmată aduc atingere drepturilor terților sau ale persoanelor vizate de acest act ori pot avea o influență asupra conținutului actului menționat [19]. Poate fi vorba de exemplu de lipsa autentificării corespunzătoare [20] sau de lipsa comunicării [21].

54. Astfel, Curtea a confirmat că necompetența autorului actului atacat [22], precum și nemotivarea sau motivarea insuficientă [23] a acestui act constituie motive de ordine publică ce pot și chiar trebuie să fie invocate din oficiu de instanța Uniunii, chiar dacă niciuna dintre părți nu i-a solicitat să o facă.

55. Prin urmare, nu se poate reproșa instanței Uniunii, sesizată cu o acțiune în anulare, că s-a îndepărtat de cadrul litigiului, că și-a depășit competența, că a statuat *ultra petita* și că a încălcat propriul regulament de procedură atunci când invocă din oficiu un astfel de motiv, care se referă tocmai la legalitatea actului a cărui anulare se solicită [24].

56. În diferitele ipoteze vizate de jurisprudență, eroarea care afectează actul atacat are un caracter suficient de grav pentru a justifica sancționarea acesteia de către instanța Uniunii, deși nu a fost invocată de reclamant. Cu alte cuvinte, atunci când actul atacat încalcă autoritatea de lucru judecat sau rezultă din încălcarea unei norme fundamentale de procedură ori a unui drept fundamental, are o importanță redusă dacă acest act este viciat și de erorile prezentate de reclamant în susținerea cererii sale de anulare. Apărarea ordinii juridice a Uniunii și protejarea drepturilor fundamentale permit și, dacă este cazul, impun instanței care se pronunță asupra legalității să constate că actul în discuție cuprinde o eroare care, în orice caz, implică anularea acestuia.

57. Este evident că această competență nu poate fi subordonată condiției de a avea legătură cu motivele și cu argumentele invocate de părți. Astfel, respectarea unei asemenea condiții ar fi în contradicție cu obiectul însuși al competenței de a invoca din oficiu, care vizează tocmai să suplinească omisiunea părților atunci când o normă de ordine publică a fost încălcată.

13 — A se vedea articolul 126 din Regulamentul de procedură al Tribunalului.

14 — A se vedea articolul 129 din Regulamentul de procedură al Tribunalului.

15 — Ordonanța ISAE/VP și Interdata/Comisia (C-130/91, EU:C:1992:7, punctul 11).

16 — Hotărârile Italia/Comisia (C-298/00 P, EU:C:2004:240, punctul 35) și Regione Siciliana/Comisia (C-417/04 P, EU:C:2006:282, punctul 36).

17 — Hotărârile Politi/ETF (C-154/99 P, EU:C:2000:354, punctul 15 și jurisprudența citată) și Evropaïki Dynamiki/Comisia (C-469/11 P, EU:C:2012:705, punctul 50 și jurisprudența citată).

18 — Hotărârile Comisia/Sytraval și Brink's France (C-367/95 P, EU:C:1998:154, punctul 67 și jurisprudența citată) și Comisia/Irlanda și alții (C-89/08 P, EU:C:2009:742, punctul 40).

19 — Această definiție este împrumutată de la Rideau, J., „Recours en annulation", *Jurisclasseur Europe*, volumul 331, punctul 22.

20 — Hotărârea Comisia/Solvay (C-287/95 P și C-288/95 P, EU:C:2000:189, punctul 55).

21 — Hotărârea Hoechst/Comisia (C-227/92 P, EU:C:1999:360, punctul 72).

22 — Hotărârea Salzgitter/Comisia (C-210/98 P, EU:C:2000:397, punctul 56 și jurisprudența citată), precum și Ordonanța Planet/Comisia (T-320/09, EU:T:2011:172, punctul 41 și jurisprudența citată).

23 — Hotărârea Comisia/Irlanda și alții (C-89/08 P, EU:C:2009:742, punctul 34 și jurisprudența citată).

24 — Hotărârea Comisia/Irlanda și alții (C-89/08 P, EU:C:2009:742, punctul 35).

58. Din dosarul înaintat Tribunalului reiese că, în speță, calea de atac incidentă introdusă de LG în temeiul articolului 8 alineatul (3) din Regulamentul nr. 216/96 nu îndeplinea niciuna dintre condițiile privind termenul și forma pe care trebuia să le îndeplinească pentru a fi admisibilă.

59. Reiese de asemenea în mod clar din decizia în litigiu că, deși a statuat în mod expres la punctul 13 cu privire la admisibilitatea căii de atac introduse cu titlu principal de BSH, camera de recurs nu a examinat în niciun moment admisibilitatea căii de atac incidente introduse de LG, cu toate că decizia în litigiu se întemeiază pe elementele invocate de aceasta.

60. Or, cum poate fi admisă o cale de atac dacă admisibilitatea sa nu a fost apreciată cu titlu introductiv?

61. Trebuie să admitem că exercițiul este delicat atunci când există o mare confuzie cu privire la domeniul de aplicare al articolului 8 alineatul (3) din Regulamentul nr. 216/96 și cu privire la normele de procedură care reglementează introducerea unei astfel de căi de atac.

62. Cu toate acestea, și independent de circumstanțe, întrucât a omis să statueze cu privire la admisibilitatea căii de atac introduse de LG, camera de recurs a încălcat norma 49 alineatul (1) din Regulamentul nr. 2868/95, care prevede, reamintim, că, „[î]n cazul în care calea de atac nu îndeplinește nici condițiile prevăzute la articolele [58-60 din Regulamentul nr. 207/2009], nici pe cele enunțate la alineatul (1) litera (c) și alineatul (2) din norma 48 [referitor la conținutul cererii de introducere a căii de atac], camera de recurs o respinge ca fiind inadmisibilă”.

63. Pe de altă parte, întrucât a statuat cu privire la această cale de atac, camera de recurs a încălcat și limitele competenței sale deoarece există o cale de atac numai dacă aceasta este formulată în mod legal.

64. Prin urmare, înainte de a aprecia motivele de anulare invocate de părți, Tribunalul era obligat să examineze din oficiu competența camerei de recurs pentru a adopta decizia în litigiu.

65. În plus, reiese cu claritate din înscrisurile din dosar că decizia în litigiu a fost adoptată fără ca BSH să fi putut, în prealabil, să își prezinte observațiile cu privire la calea de atac incidentă introdusă de LG, ceea ce a afectat în mod cert motivarea acestei decizii. Această neîndeplinire a obligațiilor a fost cu atât mai flagrantă cu cât elementele invocate de LG în calea de atac incidentă au fost în mod vădit decisive pentru rezultatul procedurii întrucât camera de recurs a revizuit decizia diviziei de opoziție în defavoarea BSH.

66. Or, pe baza jurisprudenței pe care tocmai am evocat-o, Curtea statuează în mod repetat că întemeierea unei decizii judecătorești pe fapte și pe documente despre care părțile sau una dintre acestea nu au putut lua cunoștință și cu privire la care nu au fost, așadar, în măsură să își precizeze poziția ar constitui o încălcare a unui principiu elementar de drept.

67. Prin urmare, Tribunalul era obligat ca, în lipsa unei examinări referitoare la competența camerei de recurs, să efectueze din oficiu un control al legalității deciziei în litigiu având în vedere atât principiile fundamentale al dreptului de a fi ascultat și al contradictorialității, cât și articolul 63 alineatul (2) și articolul 75 a doua teză din Regulamentul nr. 207/2009.

68. În consecință, propunem Curții să anuleze hotărârea atacată pentru aceste motive.

VI – Cu privire la consecințele anulării hotărârii atacate

69. În cazul anulării hotărârii atacate cu recurs, articolul 61 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene prevede că Curtea poate fie să trimită cauza Tribunalului pentru a se pronunța asupra acesteia, fie să soluționeze ea însăși în mod definitiv litigiul atunci când acesta este în stare de judecată.

70. În opinia noastră, litigiul este în stare de judecată cu privire la cele două motive de drept pe care propunem Curții să le invoce din oficiu.

71. În ceea ce privește, în primul rând, aspectul dacă avea camera de recurs competența să revizuiască decizia diviziei de opoziție privind produsele vizate în calea de atac incidentă formulată de LG, această problemă se referă la admisibilitatea căii de atac respective și a fost dezbătută de BSH și de OAPI în înscrisurile lor și în cadrul ședinței în fața Curții.

72. În ceea ce privește, în al doilea rând, aspectul dacă decizia în litigiu este viciată de o încălcare a dreptului la apărare al BSH întrucât nu a fost ascultată, acesta a făcut de asemenea obiectul unei dezbateri în contradictoriu în fața Curții.

73. Prin urmare, propunem Curții să invoce din oficiu motivul întemeiat pe necompetența camerei de recurs de a adopta decizia în litigiu.

74. În consecință, în cadrul concluziilor noastre, vom examina numai cu titlu subsidiar motivul întemeiat pe încălcarea dreptului de a fi ascultat al reclamantei și a principiului contradictorialității în cadrul procedurii de adoptare a acestei decizii.

A – *Cu privire la necompetența camerei de recurs de a adopta decizia în litigiu*

1. Argumentele părților

75. BSH susține că nu exista nicio cale de atac admisibilă care să fi fost în sine susceptibilă să justifice extinderea respingerii cererii de înregistrare a mărcii peste limitele deciziei diviziei de opoziție. Astfel, BSH apreciază că LG nici nu ar fi introdus o cale de atac în termenul prevăzut la articolul 60 din Regulamentul nr. 207/2009 și nici nu ar fi plătit taxa prevăzută în acest scop.

76. Mai întâi, OAPI susține că argumentul BSH potrivit căruia LG nu ar fi formulat o cerere expresă în observațiile sale în răspuns din data de 31 octombrie 2012 este neîntemeiat în fapt întrucât o astfel de cerere a fost formulată în mod clar și categoric. Pe de altă parte, nu ar fi necesar să se utilizeze în mod expres cuvântul „cerere” sau să se invoce în mod explicit articolul 8 alineatul (3) din Regulamentul nr. 216/96. Astfel, ar fi suficient ca din ansamblul observațiilor să rezulte în mod clar voința părții în cauză de a ataca decizia diviziei de opoziție și întinderea acestei voințe.

77. În continuare, OAPI arată că din modul de redactare a articolului 8 alineatul (3) din Regulamentul nr. 216/96 reiese că, în procedura de pe rolul camerei de recurs a OAPI, pârâtul își poate exercita, în observațiile sale, dreptul de a contesta decizia atacată. Simpla calitate de pârât i-ar permite, așadar, să conteste validitatea deciziei diviziei de opoziție. În plus, dispoziția amintită nu ar limita acest drept la motivele deja invocate în calea de atac. Astfel, ea ar prevedea că concluziile privesc un aspect neinvocat în calea de atac. Pe de altă parte, dispoziția menționată nu ar face nicio referire la faptul că pârâtul ar fi putut introduce el însuși o cale de atac împotriva deciziei atacate. Cele două căi de atac ar exista pentru a contesta decizia de admitere a opoziției și de respingere a cererii de înregistrare a unei mărci comunitare, aspect care a fost de altfel confirmat prin Hotărârea Intesa Sanpaolo/OAPI – MIP

Metro (COMIT) [25].

78. În sfârșit, OAPI susține că această concluzie nu ar repune în discuție normele de procedură prevăzute de Regulamentul nr. 207/2009 și în special norma potrivit căreia orice parte la o procedură care a condus la o decizie de primă instanță poate să formuleze o cale de atac împotriva acestei decizii în măsura în care prin decizia respectivă nu i-au fost admise pretențiile. Astfel, întrucât pârâta alege să introducă o „cale de atac incidentă” în sensul articolului 8 alineatul (3) din Regulamentul nr. 216/96, menținerea acestei căi de atac ar fi inseparabil legată de menținerea căii de atac a reclamatei, spre deosebire de situația căii de atac formulate în conformitate cu dispozițiile din Regulamentul nr. 207/2009. Prin urmare, pârâta suportă riscul ca în „calea de atac incidentă” formulată de ea să se pronunțe aceeași soluție precum în calea de atac formulată de reclamant și riscul ca, în cazul retragerii căii de atac de către reclamant, să devină, ca să spunem așa, caducă „cu titlu accesoriu”.

2. Aprecierea noastră

79. Toate părțile din litigiu recunosc, în primul rând, că obiectul căii de atac introduse de partea care a formulat opoziția a fost revizuirea deciziei de opoziție cu privire la produse care nu fuseseră vizate în calea de atac din litigiul principal formulată de pârâtă, în al doilea rând, că această cale de atac a fost introdusă la aproape șase luni după ce i-a fost comunicată [26] decizia diviziei de opoziție, în al treilea rând, că, în plus, nu s-a plătit nicio taxă pentru introducerea căii de atac și, în al patrulea rând, că cererea LG a fost admisă în parte de camera de recurs, care a statuat astfel în defavoarea BSH fără să fi primit în prealabil observațiile acesteia din urmă.

80. O astfel de procedură nu este doar contrară normelor de procedură instituite în Regulamentul nr. 207/2009 și în regulamentele de punere în aplicare a acestuia, ci încalcă totodată în mod grav drepturile și garanțiile procedurale ale pârâtei, astfel cum sunt consacrate în cartă.

81. Această procedură este în realitate rezultatul unei mari confuzii cu privire la domeniul de aplicare al articolului 8 alineatul (3) din Regulamentul nr. 216/96.

82. Cu privire la acest aspect cel puțin, împărtășim opinia exprimată de Comisia Europeană în ședință, în măsura în care aceasta arată că dispoziția menționată întreține „o anumită incertitudine juridică” și poate chiar „să fie calificată «ușor rudimentară»”. Aceasta explică nu numai viciile care afectează legalitatea deciziei în litigiu, ci de asemenea și în sens mai larg incoerențele pe care le întâlnim în practica decizională a OAPI [27].

83. De altfel, în cadrul consolidării Regulamentului nr. 207/2009 prin Regulamentul (UE) 2015/2424 [28], care va intra în vigoare la data de 23 martie 2016, Comisia a integrat dispozițiile articolului 8 alineatul (3) din Regulamentul nr. 216/96 la articolul 60 din Regulamentul nr. 207/2009, arătând, în considerentul (28) al Regulamentului 2015/2424, că „[e]xperiența dobândită în urma punerii în aplicare a actualului sistem de mărci UE a evidențiat potențialul de îmbunătățire a anumitor aspecte de procedură” și că „[î]n consecință, ar trebui luate anumite măsuri […] în vederea sporirii securității și previzibilității juridice”.

84. Trebuie să recunoaștem faptul că aceste incoerențe își au de asemenea originea în jurisprudențele divergente ale diferitor camere ale Tribunalului.

25 — T-84/08, EU:T:2011:144, punctul 23.

26 — Decizia diviziei de opoziție a fost comunicată, reamintim, la 3 mai 2012.

27 — Decizia Camerei a patra de recurs a OAPI din 9 august 2012, Zoo sport, punctul 10 („cross-appeal”).

28 — Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului din 16 decembrie 2015 de modificare a Regulamentului nr. 207/2009 și a Regulamentului nr. 2868/95 și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 2869/95 al Comisiei privind taxele care trebuie plătite Oficiului pentru Armonizare în cadrul Pieței Interne (mărci, desene și modele industriale) (JO L 341, p. 21).

85. Astfel, în Hotărârea Intesa Sanpaolo/OAPI – MIP Metro (COMIT) [29], pe care se bazează OAPI, Camera a patra a Tribunalului a considerat că articolul 8 alineatul (3) din Regulamentul nr. 216/96 instituie o cale de atac paralelă cu cea prevăzută la articolul 60 din Regulamentul nr. 207/2009. Această concluzie se întemeiază pe o analiză foarte scurtă, pe care o redăm în continuare [30]:

„[…] articolul 8 alineatul (3) din Regulamentul nr. 216/96 nu limitează […] drept[ul pârâtului de a contesta validitatea deciziei diviziei de opoziție] la motivele deja invocate în calea de atac. Astfel, articolul menționat prevede că concluziile privesc un aspect neprezentat în calea de atac. Pe de altă parte, dispoziția menționată nu face nicio referire la faptul că pârâtul ar fi putut introduce el însuși o cale de atac împotriva deciziei atacate. Cele două căi de atac există pentru a contesta decizia de admitere a opoziției și de respingere a cererii de înregistrare a mărcii comunitare.”

86. Tribunalul a confirmat această analiză în Hotărârea sa Meica/OAPI – Salumificio Fratelli Beretta (STICK MiniMINI Beretta) [31]. Deși face o analiză mai detaliată a articolului 8 alineatul (3) din Regulamentul nr. 216/96 și examinează în mod riguros coroborarea acestei dispoziții cu calea de atac menționată la articolul 60 din Regulamentul nr. 207/2009, nu suntem totuși convinși că articolul 8 alineatul (3) din Regulamentul nr. 216/96 putea institui, la momentul redactării sale, o cale de atac paralelă.

87. Această posibilitate se lovește, în opinia noastră, de mai multe rațiuni, și anume termenii articolului 8 alineatul (3) din Regulamentul nr. 216/96, economia în care se înscrie această dispoziție și lipsa unor norme și a unor garanții procedurale suficiente în vederea asigurării unei protecții jurisdicționale efective a părților.

88. Mai întâi, domeniul de aplicare și modalitățile de aplicare ale articolului 8 alineatul (3) din Regulamentul nr. 216/96 trebuie să fie stabilite luând în considerare dispozițiile prevăzute în scopul introducerii unei căi de atac în fața camerelor de recurs ale OAPI în cadrul Regulamentelor nr. 207/2009 și 2868/95.

89. Regulamentul nr. 207/2009 definește, în titlul VII, denumit „Căi de atac”, principiile de bază aplicabile căilor de atac formulate printre altele împotriva deciziilor diviziilor de opoziție. Articolul 60 din acest regulament stabilește condițiile referitoare la termenul și la forma pe care trebuie să le respecte introducerea unei asemenea căi de atac. Astfel, calea de atac trebuie să fie formulată în scris într-un termen de două luni începând de la data comunicării deciziei și se consideră ca fiind înaintată numai după achitarea taxei pentru calea de atac. Aceste principii sunt amintite în cadrul formularului pe care reclamanții îl pot utiliza în scopul introducerii căii lor de atac [32].

90. În conformitate cu al cincilea considerent, Regulamentul nr. 2868/95 stabilește normele necesare punerii în aplicare a dispozițiilor din Regulamentul nr. 207/2009. În ceea ce privește normele de procedură, acesta completează, în titlul X, normele referitoare la introducerea și la examinarea unei căi de atac.

29 — T-84/08, EU:T:2011:144.

30 — Punctul 23.

31 — T-247/14, EU:T:2016:64. În cauza în care s-a pronunțat această hotărâre, reclamanta, având calitatea de pârâtă, a solicitat în observațiile sale în răspuns, formulate în temeiul articolului 8 alineatul (3) din Regulamentul nr. 216/96, reformarea deciziei diviziei de opoziție. Camera de recurs a declarat aceste concluzii drept inadmisibile, spre deosebire de ceea ce a statuat în prezenta cauză, pentru motivul că ele lărgeau sfera căii de atac și nu îndeplineau condițiile enunțate la articolul 60 din Regulamentul nr. 207/2009.

32 — Acest formular este disponibil pe site-ul internet al OAPI.

91. Astfel, în ceea ce privește condițiile referitoare la termen și la formă vizate la articolul 60 din Regulamentul nr. 207/2009, legiuitorul Uniunii precizează în cadrul normei 49 din Regulamentul nr. 2868/95 că respectarea lor este necesară sub sancțiunea inadmisibilității căii de atac. În ceea ce privește taxa pentru calea de atac, legiuitorul Uniunii precizează în plus că aceasta trebuie achitată înainte de expirarea termenului pentru introducerea căii de atac prevăzut la articolul 60 menționat, în caz contrar considerându-se că nu a fost înaintată calea de atac.

92. În acest context se inserează Regulamentul nr. 216/96. În conformitate cu al șaselea considerent, acest regulament are drept obiectiv să „completeze” normele de punere în aplicare a Regulamentului nr. 207/2009 deja adoptate în Regulamentul nr. 2868/95 în special în ceea ce privește organizarea camerelor de recurs și procedura orală. Prin urmare, scopul său nu este acela de a se substitui normelor instituite prin Regulamentele nr. 207/2009 și nr. 2868/95 și nici de a crea o *lex specialis* pentru căile de atac introduse la camerele de recurs ale OAPI. Aceasta nu ar avea niciun sens întrucât articolul 60 din Regulamentul nr. 207/2009, reamintim, instituie normele de procedură aplicabile unor astfel de căi de atac.

93. Articolul 8 din Regulamentul nr. 216/96, intitulat „Procedura”, prevede astfel la alineatele (2) și (3) normele aplicabile schimbului de memorii la camera de recurs, indiferent dacă este vorba despre memoriul care prezintă motivele căilor de atac, observațiile în răspuns sau chiar memoriile în replică și în duplică.

94. Astfel, din cuprinsul articolului 8 alineatul (2) din Regulamentul nr. 216/96 reiese că, „[î]n procedurile *inter partes* […], declarația care prezintă motivele recursului și răspunsul la aceasta pot fi completate cu o replică a părții reclamante, depusă în termen de două luni de la notificarea răspunsului, și un răspuns al pârâtului, depus în termen de două luni de la notificarea replicii”.

95. Legiuitorul Uniunii precizează în continuare, la articolul 8 alineatul (3) din acest regulament – al cărui domeniu de aplicare trebuie examinat în speță –, că „pârâtul poate formula, în răspunsul său, o concluzie privind anularea sau modificarea deciziei contestate cu privire la un aspect neprezentat la recurs. Respectivele concluzii încetează să aibă efect în cazul în care partea reclamantă întrerupe procedurile”.

96. Tribunalul a interpretat această dispoziție în sensul că instituie, după cum am constatat, o cale de atac paralelă care coexistă cu cea prevăzută la articolul 60 din Regulamentul nr. 207/2009 și care permite pârâtei să conteste decizii ale diviziei de opoziție a OAPI invocând motive noi prin intermediul observațiilor sale în răspuns depuse în calea de atac principală formulată de reclamantă.

97. În Hotărârea sa Meica/OAPI – Salumificio Fratelli Beretta (STICK MiniMINI Beretta) [33], Tribunalul pare să asimileze implicit domeniul de aplicare al articolului 8 alineatul (3) din Regulamentul nr. 216/96 unei căi de atac incidente. Astfel, Tribunalul invocă în mod clar această dispoziție împotriva „căii de atac autonome” prevăzute la articolul 60 din Regulamentul nr. 207/2009, care este „singura cale de atac care permite să fie invocate cu siguranță propriile critici” [34].

98. Or, o astfel de cale de atac incidentă, ca orice alt tip de cale de atac, nu poate să fi fost instituită prin articolul 8 alineatul (3) din Regulamentul nr. 216/96, și aceasta din două motive principale.

99. Mai întâi, avem îndoieli că un regulament de punere în aplicare al Comisiei, al cărui obiectiv principal vizează, potrivit celui de al șaselea considerent, să stabilească organizarea camerelor de recurs și procedura orală, reprezintă un cadru adecvat pentru a institui o cale de atac nouă, neprevăzută până atunci de regulamentele comunitare succesive privind mărcile.

33 — T-247/14, EU:T:2016:64.

34 — Punctele 22 și 24.

100. În continuare, și acesta constituie elementul decisiv, legiuitorul Uniunii nu a definit normele și garanțiile procedurale care reglementează introducerea acestei pretinse căi de atac, în condițiile în care acestea sunt sistematic precizate pentru toate căile legale de atac existente în dreptul Uniunii, inclusiv recursurile incidente [35].

101. Astfel, este important să se insiste asupra faptului că în Regulamentul nr. 216/96 – ca de altfel în analiza făcută de Tribunal în Hotărârea sa Meica/OAPI – Salumificio Fratelli Beretta (STICK MiniMINI Beretta) [36] – nu există nicio mențiune referitoare la normele care trebuie în mod obligatoriu să reglementeze introducerea unei căi de atac și în particular normele referitoare la forma în care trebuie declarată calea de atac, termenele în care trebuie introdusă și condițiile în care părțile pot răspunde la aceasta.

102. Deși articolul 8 alineatul (2) din Regulamentul nr. 216/96 stabilește termenul în care reclamantul poate depune un memoriu în replică în urma observațiilor în răspuns depuse de pârât, se impune constatarea faptului că nu se face nicio mențiune cu privire la termenul în care aceste observații în răspuns – care ar conține o eventuală cale de atac incidentă – trebuie în realitate să fie introduse. Pe de altă parte, cu toate că această dispoziție evocă normele aplicabile schimbului de memorii referitor la calea de atac principală formulată de reclamant, nu se face nicio mențiune în ceea ce privește posibilitatea de a răspunde elementelor noi care ar fi cuprinse într-o eventuală cale de atac incidentă. Textul articolului 8 din acest regulament nu garantează, în opinia noastră, claritatea și securitatea juridică necesare totuși exercitării unei căi de atac [37] și cu atât mai puțin protecția jurisdicțională a părților.

103. Dacă dorim să garantăm o bună administrare a justiției și respectarea drepturilor procedurale ale fiecărei părți, dar și să asigurăm că deciziile administrative și jurisdicționale dobândesc caracter definitiv și să protejăm astfel interesele publice [38], este absolut necesar ca aceste norme să rezulte din textul dispoziției în discuție, fie prin menționarea lor expresă, fie prin trimitere la alte norme de procedură.

104. Astfel, părțile trebuie să fie în măsură să cunoască normele referitoare la forma și la termenul în care trebuie introdusă o cale de atac pentru a garanta admisibilitatea acesteia și trebuie de asemenea să aibă posibilitatea de a face schimb de observații pentru a-și asigura apărarea.

105. În prezenta cauză, este cert că camera de recurs i-a acordat LG, fără restricții, dreptul de a modifica, prin intermediul observațiilor sale în răspuns, cadrul procedural, fără a permite BSH să depună observații în răspuns. Este de asemenea cert că BSH, prin faptul că a plătit taxa aferentă căii de atac prevăzute la articolul 60 din Regulamentul nr. 207/2009, a finanțat în final o *reformatio in peius*, întrucât camera de recurs a admis pretențiile LG.

106. Având în vedere ansamblul acestor elemente, ne punem întrebarea legitimă dacă legiuitorul Uniunii a intenționat să instituie, în cadrul articolului 8 alineatul (3) din Regulamentul nr. 216/96, o nouă cale de atac, paralelă cu procedura căilor de atac prevăzută la articolul 58 și următoarele din Regulamentul nr. 207/2009.

107. Ambiția acestuia a fost mai modestă.

35 — A se vedea printre altele dispozițiile speciale ale Regulamentului de procedură al Curții cuprinse în titlul V, în cadrul capitolului 3, intitulat „Forma, conținutul și concluziile recursului incident”, și al capitolului 4, intitulat „Memoriile subsecvente recursului incident” (articolele 176-180).

36 — T-247/14, EU:T:2016:64.

37 — A se vedea în acest sens Hotărârile Moussis/Comisia (227/83, EU:C:1984:276, punctul 12) și Barcella și alții/Comisia (191/84, EU:C:1986:197, punctul 12).

38 — Hotărârea Evropaïki Dynamiki/Comisia (C-469/11 P, EU:C:2012:705, punctul 50 și jurisprudența citată).

108. Astfel, această normă de procedură vizată la articolul 8 alineatul (3) din Regulamentul nr. 216/96 permite pârâtului numai să prezinte elemente de fapt și de drept noi referitoare la produsele și serviciile vizate în calea de atac principală, altfel spus, care se înscriu în limitele căii de atac introduse cu titlu principal de reclamant, în conformitate cu articolul 60 din Regulamentul nr. 207/2009.

109. Atunci când calea de atac principală privește numai o parte din produsele sau serviciile vizate de cererea de înregistrare a mărcii comunitare, cum este cazul în prezenta cauză, această cale de atac autorizează camera de recurs a OAPI să efectueze o nouă examinare pe fond a opoziției, însă numai în raport cu aceste produse sau cu aceste servicii [39].

110. Atunci când pârâtul introduce o cale de atac incidentă în împrejurări precum cele în discuție în prezenta cauză, al cărei obiect depășește cu mult limitele stabilite în calea de atac principală, acesta deturnează în mod vădit normele de procedură.

111. Astfel, o asemenea cale de atac trebuie să fie introdusă în mod necesar în termenul și în forma prevăzute la articolul 60 din Regulamentul nr. 207/2009.

112. Amintim că, potrivit acestui articol, pârâtul dispune de un termen de două luni de la data comunicării deciziei de opoziție pentru a introduce calea de atac și, în plus, trebuie să plătească o taxă pentru calea de atac.

113. Termenul de două luni este de ordine publică. Acesta trebuie să permită garantarea faptului că deciziile diviziei de opoziție dobândesc un caracter definitiv atunci când nu sunt contestate, asigurând astfel securitatea situațiilor juridice și protejând, pe de altă parte, interesele publice [40].

114. Odată ce termenul menționat la articolul 60 din Regulamentul nr. 207/2009 a expirat, nu mai este posibilă extinderea sferei căii de atac dincolo de ceea ce a fost definit în calea de atac principală. În consecință, camera de recurs nu mai poate efectua o nouă examinare a fondului opoziției în ceea ce privește produsele vizate în calea de atac formulată de pârât, decizia diviziei de opoziție dobândind, cu privire la acest aspect, autoritate de lucru judecat.

115. Or, în prezenta cauză, LG a depus la data de 31 octombrie 2012 observațiile în răspuns, prin care a solicitat și revizuirea deciziei diviziei de opoziție în ceea ce privește unele produse din clasele 7, 9 și 11, în condițiile în care decizia diviziei de opoziție i-a fost comunicată la data de 3 mai 2012. Pe de altă parte, LG nu a plătit nicio taxă pentru calea de atac.

116. În conformitate cu norma 49 alineatul (1) din Regulamentul nr. 2868/95, camera de recurs trebuia să respingă această cale de atac ca inadmisibilă întrucât nu îndeplinea niciuna dintre condițiile impuse la articolul 60 din Regulamentul nr. 207/2009.

117. Camera de recurs era sesizată numai cu calea de atac exercitată de BSH împotriva deciziei diviziei de opoziție, pentru faptul că a fost admisă opoziția și i-a fost respinsă cererea de înregistrare a unei mărci comunitare cu privire la dispozitivele electrice pentru curățare de uz menajer, inclusiv aspiratoarele și aspiratoarele de deșeuri uscate și umede din clasa 7.

118. Întrucât a admis calea de atac introdusă de LG și a admis pretențiile acesteia, camera de recurs a încălcat, în consecință, dispozițiile sus-menționate.

119. Prin urmare, decizia în litigiu trebuie anulată pentru acest motiv.

39 — Hotărârea Völkl/OAPI – Marker Völkl (VÖLKL) (T-504/09, EU:T:2011:739, punctul 54).

40 — A se vedea jurisprudența citată la nota de subsol 37.

120. Cu titlu subsidiar, vom examina motivul întemeiat pe încălcarea dreptului de a fi ascultat și a principiului contradictorialității.

B – *Cu privire la încălcarea dreptului de a fi ascultat și a principiului contradictorialității*

121. În prezenta cauză nu se contestă faptul că observațiile în răspuns comunicate de LG constituiau mai mult decât simple motive în apărare întrucât extindeau în mod semnificativ obiectul litigiului. Este motivul pentru care camera de recurs a interpretat dezvoltările cuprinse în observațiile în răspuns ale LG drept o „cale de atac incidentă” întemeiată pe articolul 8 alineatul (3) din Regulamentul nr. 216/96.

122. Prin decizia în litigiu, camera de recurs a admis în parte această cale de atac incidentă, fără a primi însă, în prealabil, observațiile BSH.

123. În ședința de la Curte, OAPI a confirmat existența unei erori de procedură care afectează legalitatea deciziei în litigiu întrucât procedura scrisă a fost închisă ca urmare a introducerii unei căi de atac incidente de către LG și fără ca BSH să fi fost ascultată în prealabil.

124. Situația de fapt din prezenta cauză demonstrează în mod clar că camera de recurs nu a dat eficiență tuturor consecințelor care se impuneau ca urmare a introducerii unei căi de atac pe care ea însăși a calificat-o drept „incidentă”. Astfel, camera de recurs a omis să acorde reclamantei garanțiile procedurale aferente introducerii unei astfel de căi de atac, încălcând, în consecință, dreptul de apărare al acesteia, întrucât nu i-a permis, în respectiva etapă a procedurii, să răspundă la argumentele noi invocate de persoana care a formulat opoziția.

125. Procedând astfel, camera de recurs a încălcat articolul 63 alineatul (2) și articolul 75 a doua teză din Regulamentul nr. 207/2009.

126. În conformitate cu articolul 63 alineatul (2) din acest regulament, camera de recurs a OAPI este, astfel, obligată ca, în cursul examinării căii de atac, să invite părțile ori de câte ori este necesar să își prezinte, în termenul acordat, observațiile referitoare la notificările pe care aceasta le-a adresat sau la comunicările prezentate de celelalte părți.

127. În plus, în temeiul articolului 75 a doua teză din regulamentul menționat, camera de recurs a OAPI nu își poate întemeia deciziile decât pe motive asupra cărora părțile au avut posibilitatea de a formula observații.

128. Reiese dintr-o jurisprudență constantă că aceste dispoziții urmăresc să îndeplinească, în cadrul dreptului mărcilor comunitare, cerințele legate de dreptul la un proces echitabil prevăzut la articolul 41 din cartă și în special cele prevăzute pentru respectarea dreptului la apărare menționate la alineatul (2) litera (a) al acestui articol[41].

129. Ele consacră mai ales dreptul de a fi ascultat și respectarea principiului contradictorialității, care constituie principii fundamentale ale dreptului Uniunii[42].

41 — Hotărârile Moonich Produktkonzepte & Realisierung/OAPI – Thermofilm Australia (HEATSTRIP) (T-184/12, EU:T:2014:621, punctele 35-37 și jurisprudența citată) și DTL Corporación/OAPI – Vallejo Rosell (Generia) (T-176/13, EU:T:2014:1028, punctele 28 și 29, precum și jurisprudența citată). A se vedea de asemenea Hotărârea Krombach (C-7/98, EU:C:2000:164, punctele 25 și 26).

42 — Hotărârea Bertelsmann și Sony Corporation of America/Impala (C-413/06 P, EU:C:2008:392, punctul 61).

130. Principiile menționate trebuie respectate în cadrul oricărei proceduri care poate conduce la adoptarea de către autoritățile publice a unei decizii care afectează în mod semnificativ interesele unei persoane [43], chiar în lipsa unei reglementări specifice.

131. Dreptul de a fi ascultat presupune ca această persoană să fie în măsură să își expună în mod util punctul de vedere și se extinde asupra tuturor elementelor de fapt sau de drept care constituie fundamentul actului decizional [44].

132. În ceea ce privește principiul contradictorialității, acesta implică dreptul fiecărei părți la un proces de a lua cunoștință de probele și de observațiile prezentate în fața instanței și de a le discuta [45]. El se opune astfel ca o autoritate să își fondeze decizia pe fapte și pe documente despre care una dintre părți nu a putut lua cunoștință și cu privire la care nu a fost, așadar, în măsură să își precizeze poziția.

133. Respectarea acestor principii implică discutarea prealabilă a oricărui element pe care o autoritate sau o instanță sesizată cu un proces urmează să își întemeieze decizia. Prin urmare, OAPI nu își poate fonda deciziile decât pe elemente de fapt sau de drept cu privire la care părțile au putut să își prezinte observațiile. Soluționarea unui litigiu este în mod necesar rezultatul unei aprecieri a autorității sau a instanței, care nu poate fi decât îmbogățită și susținută sau, după caz, infirmată de observațiile părților. Aceasta permite, pe de o parte, autorității sau instanței să statueze în fapt și în drept în deplină imparțialitate și în deplină cunoștință de cauză. Părții care cade în pretenții, imposibilitatea de a-și fi putut prezenta observațiile poate să îi dea în mod legitim impresia, întrucât nu s-a putut apăra, că instanța era favorabilă părții adverse. Pe de altă parte, aceasta permite autorității sau instanței să motiveze decizia conform cerințelor legale, ceea ce reiese din articolul 75 al Regulamentului nr. 207/2009.

134. Respectarea acestor norme este cu atât mai importantă în cadrul contenciosului mărcii comunitare cu cât, astfel cum a amintit Curtea, camera de recurs a OAPI, prin efectul căii de atac cu care este sesizată, este chemată să efectueze o nouă examinare completă a fondului opoziției atât în drept, cât și în fapt [46].

135. Potrivit unei jurisprudențe constante, OAPI are obligația de a-și exercita competențele în conformitate cu principiile generale de drept al Uniunii [47].

136. De altfel, se precizează în Ghidul privind examinarea efectuată de OAPI, partea A secțiunea 2 („Principii generale care trebuie respectate în cadrul procedurilor”) punctul 2 („Dreptul de a fi audiat”), că, „[p]potrivit principiului general al protecției dreptului la apărare, o persoană ale cărei interese sunt afectate de o decizie a autorităților publice trebuie să își poată prezenta punctul de vedere. În consecință, în toate procedurile în fața [OAPI], se acordă întotdeauna părților posibilitatea de a formula observații și de a invoca mijloacele lor de apărare”. Se enunță totodată că „[d]eciziile pot fi fondate numai pe motive sau pe probe cu privire la care părțile au putut formula observații”.

137. Ghidul privind examinarea efectuată de OAPI nu constituie însă decât codificarea unei linii de conduită pe care OAPI își propune să o adopte, astfel încât, sub rezerva conformității acestuia cu dispozițiile de drept de rang superior, rezultă o „autolimitare” a OAPI, în sensul că este obligat să se conformeze acestor norme pe care el însuși și le-a impus.

43 — A se vedea în acest sens Hotărârea Comisia/Irlanda și alții (C-89/08 P, EU:C:2009:742, punctul 50 și jurisprudența citată).

44 — Ordonanța DTL Corporación/OAPI (C-62/15 P, EU:C:2015:568, punctul 45 și jurisprudența citată).

45 — Hotărârea Comisia/Irlanda și alții (C-89/08 P, EU:C:2009:742, punctul 52 și jurisprudența citată).

46 — Ordonanța DTL Corporación/OAPI (C-62/15 P, EU:C:2015:568, punctul 35 și jurisprudența citată). Astfel, reiese din articolul 64 alineatul (1) din Regulamentul nr. 207/2009 că, în urma examinării pe fond a căii de atac, camera de recurs a OAPI se pronunță asupra acesteia și că aceasta poate în special „să exercite competențele organului care a pronunțat decizia atacată”, și anume se poate ea însăși pronunța asupra opoziției respingând-o sau declarând-o fondată, confirmând sau infirmând astfel decizia adoptată în prima instanță la OAPI [Hotărârea DTL Corporación/OAPI – Vallejo Rosell (Generia), T-176/13, EU:T:2014:1028, punctul 30].

47 — Hotărârea Agencja Wydawnicza Technopol/OAPI (C-51/10 P, EU:C:2011:139, punctul 73).

138. Având în vedere ansamblul acestor elemente, considerăm că camera de recurs a încălcat dreptul de a fi ascultat al BSH, precum și principiul contradictorialității întrucât a revizuit decizia diviziei de opoziție pe baza unor elemente care nu au fost dezbătute, aducând astfel atingere intereselor acesteia.

139. Constatăm astfel existența unei încălcări a articolului 63 alineatul (2) și a articolului 75 a doua teză din Regulamentul nr. 207/2009.

140. Această încălcare a normelor de procedură este cu atât mai regretabilă cu cât elementele invocate de LG au fost în mod vădit decisive pentru rezultatul procedurii, deoarece camera de recurs a admis în parte cererea acesteia, revizuind decizia diviziei de opoziție, astfel încât cererea de înregistrare a mărcii „compressor technology” formulată de BSH să fie respinsă într-o măsură mai mare.

141. În ședința de la Curte, OAPI a insistat asupra faptului că această eroare de procedură este în prezent „reparată” întrucât BSH a avut, timp de doi ani, posibilitatea să invoce încălcarea drepturilor sale în cadrul fazelor scrise și orale ale procedurii care a avut loc la Tribunal.

142. În primul rând, acest raționament pornește de la o concepție stranie a noțiunii de reparație.

143. Dreptul la apărare trebuie să fie respectat în cadrul oricărei proceduri care poate conduce la adoptarea unei decizii a autorităților publice, indiferent că este administrativă sau judiciară, care afectează în mod semnificativ interesele unei persoane [48], iar OAPI recunoaște în mod expres acest lucru în îndrumările sale. Prin urmare, OAPI nu se poate justifica în mod decent considerând că dreptul de a fi ascultat ar fi onorat în fața autorităților jurisdicționale.

144. O astfel de reparație ar fi necesitat ca elementele noi să fie supuse discuției părților de către camera de recurs, eventual prin redeschiderea dezbaterilor.

145. În al doilea rând, acest raționament pornește din nou dintr-o confuzie între garanțiile procedurale care trebuie să fie oferite atunci când o cale de atac incidentă este formulată de o parte și cele pe care le găsim în cadrul unui simplu schimb de memorii.

146. Astfel, în cazul în care pârâtul formulează o cale de atac sau un recurs incident, normele de procedură prevăd în mod automat un nou schimb de memorii. În schimb, în cazul în care acesta formulează ca răspuns simple observații, revine efectiv reclamantului sarcina de a solicita, motivat, permisiunea de a depune un memoriu în replică.

147. În speță, camera de recurs ar fi trebuit, așadar, în temeiul articolului 63 alineatul (2) din Regulamentul nr. 207/2009, să invite în mod explicit BSH să formuleze observații cu privire la calea de atac incidentă formulată de LG.

148. Având în vedere toate aceste elemente, decizia în litigiu trebuie anulată și din cauza încălcării dreptului de a fi ascultat al BSH și a principiului contradictorialității, astfel cum sunt consacrate la articolul 63 alineatul (2) și la articolul 75 a doua teză din Regulamentul nr. 207/2009.

VII – Cu privire la cheltuielile de judecată

149. În conformitate cu articolul 137 din Regulamentul de procedură al Curții, aplicabil procedurii de recurs în temeiul articolului 184 alineatul (1) din acesta, în hotărârea sau în ordonanța prin care se finalizează judecata se dispune cu privire la cheltuielile de judecată.

48 — Hotărârea Comisia/Irlanda și alții (C-89/08 P, EU:C:2009:742, punctul 50 și jurisprudența citată).

150. În speță, trebuie arătat că, chiar dacă hotărârea atacată se anulează, propunem Curții să admită calea de atac formulată de BSH și să anuleze decizia în litigiu. În consecință, propunem obligarea OAPI la plata cheltuielilor de judecată suportate de BSH atât în primă instanță, cât și în cadrul recursului, potrivit concluziilor acesteia din urmă.

VIII – Concluzie

151. Având în vedere considerațiile care precedă, propunem Curții:

— să anuleze Hotărârea Tribunalului Uniunii Europene din 4 decembrie 2014, BSH/OAPI – LG Electronics (COMPRESSOR TECHNOLOGY) (T-595/13, EU:T:2014:1023);

— să anuleze Decizia Camerei întâi de recurs a Oficiului pentru Armonizare în cadrul Pieței Interne (mărci, desene și modele industriale) (OAPI) din 5 septembrie 2013 (cauza R 1176/2012-1) astfel cum a fost modificată prin decizia rectificativă din 3 decembrie 2013;

— să oblige OAPI la plata cheltuielilor de judecată efectuate atât în procedura în primă instanță, cât și în recurs.